

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annettujen lakien sekä tuomioistuinmaksulain 2 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annettujen lakien sekä tuomioistuinmaksulain 2 §:n muuttamisesta (HE 24/2017 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö
- lainsäädäntösihteeri Liisa Ojala, oikeusministeriö
- käräjätuomari Karita Lassila, Helsingin käräjäoikeus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Helsingin hovioikeus
- Suomen Asianajajaliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annettua lakia ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annettua lakia muutetaan siten, että laeissa otetaan huomioon kyseisiä menettelyjä koskeviin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksiin tehdyt muutokset.

Esityksessä ehdotetaan, että eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annettuun lakiin ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annettuun lakiin sisällytetään säännös tuomion uudelleen tutkimisesta poikkeustapauksissa. Pyyntö vähäistä vaatimusta koskevan tuomion uudelleen tutkimisesta käsiteltäisiin siinä tuomioistuimessa, joka on antanut lainvoimaiseksi jääneen tuomion. Pyyntö maksamismääräyksen uudelleen tutkimisesta käsiteltäisiin Helsingin käräjäoikeudessa.

Valiokunnan mietintö LaVM 5/2017 vp

Eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi lisäksi siten, että maksamismääräysmenettelyssä vireille saatetun asian käsittelyä voidaan vastineen johdosta jatkaa oikeudenkäymiskaaren mukaisen riita-asian oikeudenkäyntimenettelyn lisäksi myös eurooppalaisessa vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä.

Tuomioistuinmaksulakiin ehdotetaan tehtäväksi täsmennys asetuksissa säädetyissä menettelyissä perittävää oikeudenkäyntimaksua koskevaan säännökseen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 14 päivänä heinäkuuta 2017.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Euroopan parlamentti ja neuvosto on antanut 16 päivänä joulukuuta 2015 asetuksen (EU) 2015/2421 eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 861/2007 sekä eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöön otosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1896/2006 muuttamisesta (jäljempänä muutosasetus).

Muutosasetuksella muutetaan eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 861/2007 (jäljempänä vähäisiin vaatimuksiin sovellettava asetus) ja eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöön otosta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1896/2006 (jäljempänä maksamismääräysasetus).

EU:n vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä ja maksamismääräysmenettelystä annetuilla asetuksilla on luotu vaihtoehtoiset menettelyt sovellettavaksi rajat ylittävissä tapauksissa, joissa vaatimus on joko arvoltaan vähäinen tai riitauttamaton. Menettelyjen tarkoituksena on ollut yksinkertaistaa ja nopeuttaa menettelyä rajat ylittävissä asioissa sekä alentaa kuluja. Asetuksia on sovellettu vuodesta 2009 lukien. Asetukset ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta. Koska asetusten menettelysäännökset eivät ole tyhjentävät, on Suomessa säädetty asetuksia täydentävät kansalliset lait eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä (753/2008) ja eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä (754/2008).

Muutosasetuksella asetuksiin on tehty muutoksia, jotka tulevat sovellettaviksi 14 päivänä heinäkuuta 2017. Muutoksilla pyritään edistämään vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan asetuksen käyttöä jäsenvaltioissa. Asetuksiin tehdyt muutokset edellyttävät tehtäväksi vähäisiä muutoksia asetuksia täydentävään kansalliseen lainsäädäntöön. Esityksessä ehdotettavat muutokset liittyvät tuomion uudelleen tutkimiseen poikkeustapauksissa, menettelyn jatkamiseen maksamismääräysmenettelyssä vireille saatetussa asiassa sekä oikeudenkäyntimaksuja koskevaan sääntelyyn.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutos-ehdotuksin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta

4 a §. Uudelleen tutkiminen. Pykälä sisältää säännökset menettelystä, jota noudatetaan käsiteltäessä tuomion uudelleen tutkimista koskevaa pyyntöä siten kuin vähäisiin vaatimuksiin sovellettavan asetuksen 18 artiklassa säädetään. Pykälän mukaan pyyntö tutkitaan lainvoimaisen tuomion antaneessa tuomioistuimessa noudattaen soveltuvien osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 3—5 ja 14 a §:ssä säädetään.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 3 §:n 2 momentissa viitataan edelleen 15 luvun 1 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan tuomiovirhekantelua tai tuomion purkamista koskevaa asiaa käsiteltäessä korkeimmassa oikeudessa on hakijalla oltava oikeudenkäyntiasiamies tai avustaja. Lakivaliokunta toteaa selvyyden vuoksi, että 15 luvun 1 §:n 4 momentissa säädetään asiamiespakosta käsiteltäessä siinä tarkoitettuja asioita nimenomaan korkeimmassa oikeudessa. Säännöksen esitöissä (HE 318/2010 vp, s. 54) todetaan, että säännös ei koske ylimääräistä muutoksenhakua hovioikeudessa tai muussa tuomioistuimessa. Lakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että vähäisiä vaatimuksia koskevan asetuksen 10 artiklan mukaan asianajajan tai muun lakimiehen käyttäminen ei ole pakollista. Tämä merkitsee sitä, että sovellettaessa ehdotetussa 4 a §:ssä tarkoitettuja oikeudenkäymiskaaren säännöksiä soveltuvien osin uudelleen tutkimista koskevaan pyyntöön pyynnön esittäjällä ei ole velvollisuutta käyttää korkeimmassa oikeudessa oikeudenkäyntiasiamiestä tai avustajaa, vaan asetuksen 10 artiklan säännös tulee tältä osin suoraan sovellettavaksi.

3. Laki tuomioistuinmaksulain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Oikeudenkäyntimaksun suuruus. Pykälä sisältää säännökset oikeudenkäyntimaksun suuruudesta. Esityksessä pykälän 6 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi lisäämällä momenttiin tarkennus siitä, että riita-asian käsittelystä käräjäoikeudessa perittäisiin oikeudenkäyntimaksua 86 euroa, jos asia käsitellään maksamismääräysmenettelyssä tai vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä. Täsmennyksen tarkoitus on selventää, ettei momentissa säädetä asian käsittelystä muutoksenhakuasteessa perittävistä maksuista. Esityksen perusteluista ilmenee (HE, s. 13), että asian käsittelystä muutoksenhakuasteessa perittäisiin oikeudenkäyntimaksu, kuten kansallisessa menettelyssä vireille tulleissa riita-asioissa, tuomioistuinmaksulain mukaisesti.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen ehdotuksesta tarkistetuksi tuomioistuinmaksulain 2 §:n 6 momentiksi ei käy selvästi ilmi, mitä maksua maksamismääräyksen tai vähäistä vaatimusta koskevan tuomion uudelleen tutkimisesta (1. lakiehdotuksen 4 a §:n tai 2. lakiehdotuksen 4 a §:n mukaisesti) olisi perittävä. Lakivaliokunta katsoo, että momenttia tulee tämän vuoksi selventää.

Lakivaliokunta on esitystä käsitellessään arvioinut sitä, tulisiko maksun olla sama kuin kansallisessa ylimääräisessä muutoksenhakumenettelyssä perittävä maksu vai oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädettyssä hakemusasioiden käsittelyjärjestyksessä käsiteltävien asioiden maksu.

Valiokunnan mietintö LaVM 5/2017 vp

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että maksamismääräykseen ei saa hakea muutosta tavanomaisin muutoksenhakukeinoin. Esityksen mukaan pyyntö maksamismääräyksen uudelleen tutkimisesta käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa. Muu tuomioistuin ei ole Suomessa toimivaltainen antamaan maksamismääräystä. Vähäisiä vaatimuksia koskevassa menettelyssä annetun tuomion uudelleen tutkimispyyntö voidaan puolestaan käsitellä siinä tuomioistuimessa, joka on antanut vähäistä vaatimusta koskevassa asiassa lainvoimaiseksi jääneen tuomion, eli kaikissa oikeusasteissa.

Hallituksen esityksestä ilmi käyvin tavoin (HE, s. 8, 10 ja 12) uudelleen tutkiminen sekä vähäisten vaatimusten että maksamismääräysmenettelyn osalta on asiallisesti ylimääräinen muutoksenhakukeino, joka on velallisen käytettävissä kansallisten ylimääräisten muutoksenhakukeinoin rinnalla. Koska uudelleen tutkiminen on asiallisesti ylimääräinen muutoksenhakukeino, on lakivaliokunnan näkemyksen mukaan perusteltua, että asian käsittelystä puheena olevissa menettelyissä peritään sama maksu kuin käsittelystä kansallisessa ylimääräisessä muutoksenhakumenettelyssä. Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n mukaan ylimääräistä muutoksenhakua koskevan asian käsittelystä käräjäoikeudessa peritään 500 euron suuruinen maksu. Toisaalta, jos ylimääräinen muutoksenhakemus hyväksytään, maksua ei lain 4 §:n 2 momentin mukaan peritä lainkaan. Hakemusasioiden käsittelyssä puolestaan peritään oikeudenkäyntimaksu riippumatta asian lopputuloksesta. Hakemusasioihin ei siten sisälly mahdollisuutta olla perimättä maksua, jos hakemus hyväksytään. Myös viimeksi mainittu puoltaa lakivaliokunnan näkemyksen mukaan sitä, että maksu määräytyy ylimääräistä muutoksenhakua koskevan sääntelyn mukaisesti. Lakivaliokunta katsoo, että perusteita ei ole myöskään sille, että kansallisiin ylimääräisiin muutoksenhakuihin rinnastettavasta uudelleen tutkimisesta perittäisiin oikeudenkäyntimaksu eri perustein kuin kansallisten ylimääräisten muutoksenhakemusten käsittelystä.

Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että 3. lakiehdotuksen 2 §:n 6 momenttiin lisätään virke, jonka mukaan tuomion uudelleen tutkimista koskeva pyyntö rinnastetaan tätä lakia sovellettaessa ylimääräiseen muutoksenhakemukseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 24/2017 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 24/2017 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annettuun lakiin (753/2008) uusi 4 a § seuraavasti:

4 a §

Uudelleen tutkiminen

Asetuksen 18 artiklassa tarkoitettu pyyntö uudelleen tutkimisesta tutkitaan lainvoimaisen tuomion antaneessa tuomioistuimessa noudattaen soveltuvien osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 3—5 ja 14 a §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 14 päivänä heinäkuuta 2017.

2.

Laki

eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annetun lain (754/2008) 4 §:n otsikko ja 1 momentti ja 6 §, sekä
lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 5/2017 vp

4 §

Asian käsittelyn jatkaminen muussa menettelyssä

Jos vastaaja antaa vastineen asetuksen 16 artiklan 2 kohdassa säädettyssä määräajassa, ja asian käsittelyä jatketaan riita-asian menettelyssä, käräjäoikeus ilmoittaa kantajalle, että eurooppalaisessa maksamismääräysmenettelyssä tehty hakemus katsotaan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 1 §:n mukaiseksi haastehakemukseksi. Käräjäoikeuden tulee tarvittaessa pyytää kantajaa täydentämään haastehakemusta oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 5 §:n mukaisesti. Jos asian käsittelyä jatketaan eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 861/2007 mukaisessa menettelyssä, noudatetaan, mitä asetuksen 4 ja 5 artiklassa säädetään.

4 a §

Uudelleen tutkiminen

Asetuksen 20 artiklassa tarkoitettu pyyntö maksamismääräyksen uudelleen tutkimisesta tutkitaan Helsingin käräjäoikeudessa noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 3—5 ja 14 a §:ssä säädetään.

6 §

Oikeudenkäyntimaksu

Jos eurooppalaisessa maksamismääräysmenettelyssä on peritty oikeudenkäyntimaksu ja sama vaatimus on myöhemmin saatettu tuomioistuimen käsiteltäväksi riita-asiana tai vähäisenä vaatimuksena eurooppalaisessa vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä, oikeudenkäyntimaksusta vähennetään maksamismääräysmenettelyssä peritty oikeudenkäyntimaksu.

Tämä laki tulee voimaan 14 päivänä heinäkuuta 2017.

3.

Laki

tuomioistuinmaksulain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n 6 momentti seuraavasti:

2 §

Oikeudenkäyntimaksun suuruus

Riita-asian käsittelystä käräjäoikeudessa eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1896/2006 tai eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 861/2007 säädettyssä menettelyssä peritään oikeudenkäyntimaksua 86 euroa. Tuomion uudelleen tutkimista koskeva pyyntö rinnastetaan tätä lakia sovellettaessa ylimääräiseen muutoksenhakemukseen.

Tämä laki tulee voimaan 14 päivänä heinäkuuta 2017.

Helsingissä 19.4.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kari Tolvanen kok
varapuheenjohtaja Eva Biaudet r
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Sanna Marin sd
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Antti Rantakangas kesk

Valiokunnan mietintö LaVM 5/2017 vp

jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ville Tavio ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto